

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXVIII. - Štev. 16

T R S T - 3. decembra 1976

150 lir

Včlanjevanje v KPI

Vsako leto ob tem času se ukvarjamo z obnavljanjem članskih izkaznic. To je problem, ki mu komunisti pripisujemo izredno važnost kakor je to vsem dobro znano, v partiji in izven nje; tudi ker meseca novembra, ko namenjamo 10 dni akciji včlanjevanja, se je že popolnoma razživela politična dejavnost, sekcije same pa se pripravljajo na svoje letne kongrese.

BORIS ISKRA

(Nadaljevanje na 8. strani)

Osimski sporazum in nove možnosti za vso Primorsko

Te dni bo poslanska zbornica začela razpravljati o ratifikacijskem zakonu za potrditev italijansko-jugoslovanskega sporazuma v Osimu. Skoraj nobenega dvoma ni, da bo zakon sprejet z najširšo večino in da bodo proti ratifikaciji nastopili samo osamljeni predstavniki reakcije.

Vemo, kakšen pomen ima osimski sporazum za Evropo, vzajemne odnose med italijansko in jugoslovansko sosedo, za naša ljudstva. To je vedela tudi reakcija, ki je dolga desetletja črpala življenjske sokove prav v gnilih tleh negotovosti, špekulacij, naščuvanega nacionalizma in parazitskega patriotizma stare buržoazije.

Zato je tudi tako reagirala, ko je zgodovinski čut odgovornosti premagal dvome in obotavljanja ter potrdil stanje, kakršno je izšlo iz druge svetovne vojne in pogajanj prvih povojnih let.

Toda osimski sporazum ni samo plod diplomacije dveh držav, kajti v takem primeru bi verjetno bil le protokol o priznavanju obstoječih meja, se pravi dogovor o priznanju preteklosti in iz preteklosti izhajajočega stanja. Pa ni bilo tako. Zadnja desetletja v naših krajih so bila tudi prepojena s procesom množičnega demokratičnega dozorevanja, privajanja k demokratičnemu in prijateljskemu sožitju dveh narodov, dveh držav, dveh sistemov. Iz tega procesa dozorevanja, kateremu so napredne sile, delavski razred in njegove organizacije ter slovenska narodna manjšina prispevale največji delež, so vzklila spoznanja, da bi sporazum med dvema diplomacijama obubožali, če bi ne upošteval potreb in razvojnih perspektiv ljudi ob meji. Ob tej meji, ki je sicer dokončna, a ne sme ločevati. Ki je bila na stežaj odprta in jo je treba še bolj odpreti.

Tako so osimski sporazumi nastali kot nerazdružljiva celota, v kateri se protokolarnim nujnostim pridružuje skrb za ljudi ob meji, za razvoj narodnih skupnosti, za gospodarski razvoj celotnega Primorja.

Z osimskim sporazumom so namreč bile odstranjene nekatere ovire, ki v resnici niti bi ne smele imeti posebne teže, so pa v resnici v preteklosti dajale šibkejšim političnim krogom (to pa so bili

predvsem vladajoči krogi, ki so nihali med zgodovinsko nujnostjo in podrejanjem zunanjim pritiskom preteklih privilegijancev) alibi, na katerega so se sklicevali v svoji konzervativni zmernosti. Z novo potrjeno gotovostjo meja je sedaj na dnevnem redu usoda naših krajev, širšega primorskega ozemlja in tistega zaledja, ki sega od Furlanije tja v osrčje evropske gospodarske skupnosti in iz Jugoslavije preko morja v široki svet neuvrčenosti in začetnega razvoja.

Na tem križišču se nam iz celokupnega okvira gospodarskih sporazumov odpirajo neke možnosti, ki so v bistvu pozitivne. Od nas, od tržaških demokratičnih sil in njihove vloge pri uresničevanju dogovorov, pa bo odvisno, v kolikšni meri bomo znali ujeti tok časa in se vključiti vanj v skupno korist.

Kajti gospodarski del osimskega sporazuma ni samo v uresničenju industrijske cone na Krasu. Če bi se omejeval na to,

gorje nam, bi res imeli opravka s škodljivo "katedralo v puščavi". Dogovor sloni na spoznanju, da lahko celotna Primorska opravi pomembno gospodarsko vlogo, ki naj vrne Primorcem (v mislih imamo tržaške Italijane in Slovence, kakor tudi druge, Istrane, Brkine itd.) novo dostojanstvo in možnosti, da se izognejo neprijetni usodi "pasivnega priveska" lastnih državnih skupnosti.

Gre torej za usklajevanje luških dejavnosti, za nove prometne žile, celo za "kanal leta 2000" od Jadrana do Črnega morja in, v tem okviru, za novo industrijsko pobudo na meji.

Industrijska cona na Krasu je izzvala veliko pomislekov, vendar je prav, da iz propagandistične megle tržaškega italijanskega dnevnika izluščimo nekaj zelo preprostih trditev. Mnogi se boje industrijske cone na Krasu natančno tako, kakor vsi

STOJAN SPETIČ

(Nadaljevanje na 8. strani)

Pobuda senatorjev KPI

Osnutek zakona o finansiranju SSG v Trstu

Dne 25. novembra t.l. so senatorji KPI: Jelka Gerbec, Silvano Bacicchi, Enzo Modica, Andrea Mascagni in Valeria Ruhl Bonazzola in neodvisni senator, izvoljen na listi KPI, Claudio Villi predložili v senatu osnutek zakona o finansiranju Stalnega slovenskega gledališča v Trstu. Osnutek zakona, ki obsega pet členov, spremlja obsežna obrazložitev, v kateri je prikazana zgodovina tržaškega slovenskega gledališča, poslanstvo, ki ga ta ustanova ima tako med našo narodnostno skupnostjo v Trstu in v drugih predelih dežele, kakor tudi kot zelo pomemben činitelj kulturnih izmenjav med Slovenci in Italijani.

Senatorji KPI predlagajo, naj Stalno slovensko gledališče v Trstu dobi letni državni prispevek v višini 329 milijonov lir začenši od 1. januarja 1977, za leto

1976 prispevek v višini 330 milijonov lir, za poravnavo dolgov gledališke ustanove pred predlaganim zakonom pa prispevek 472 milijonov lir.

Osnutek zakona KPI predvideva, med drugim, da se mora redni letni prispevek nakazovati v višini 8/10 na začetku poslovnega leta, ostali 2/10 pa na koncu poslovnega leta, da se tako zagotovita reden začetek in potek vsake gledališke sezone.

Osnutek zakona za finansiranje Stalnega slovenskega gledališča v Trstu je skupina senatorjev KPI že pred več meseci začela preučevati. Senatorica Jelka Gerbec, ki se že dolgo vneto zavzema za rešitev tega perečega vprašanja, je zbrala obsežno gradivo, ki je služilo tako za sestavo besedila osnutka zakona, kakor za njegovo obrazložitev in utemeljitev.

Kaj hočeta Fanfani in Massimo De Carolis?

Mnogi so se zadnje dni spraševali, ali ni morda milanski poslanec Massimo De Carolis znorel. Nenadoma je začel dajati na desno in levo intervjuje, v katerih je prerokoval krute spopade z levico, nujnost odpravljanja sedanjih vladnih ravnotežij in tako dalje.

Mnogi so se, tudi v vrstah DC vrgli nanj in ga skušali raztrgati, toda pozabili so pri tem, da je De Carolis predstavljal dobro kritje starejšemu in vsekakor izkušenemu Fanfaniju. Predsednik senata je namreč v istem času govoril o "nenormalnosti" sedanjih vladnih ravnotežij in zahteval, naj se obnovi nova vladna večina, po možnosti s socialisti. Te naj bi pridobili za sodelovanje "zlepa ali zgrda". Kaj pomeni ta "zgrda" Fanfani ni povedal.

Očitno je, da se prebujajo z nekajmesečno zamudo, tista demokristjanska desnica, ki ji je 20. junija nudila kritje do skrajne desnice MSI. Na to desnico so računali razni Fanfaniji ali Mori, da so pridobivali desničarske glasove v imenu protikomunizma. Na tem valu je DC ohranila in utrdila svoje pozicije na zadnjih volitvah. Na tem valu so prišli v parlament razni De Carolis ali Rossi De Montelera.

V DC se sedaj, nekaj mesecev po oblikovanju Andreottijeve vlade, začinjajo spraševati, ali ni dozorel čas, ko bi Italija potrebovala resnično večino.

Do tu se strinjamo, celo s Fanfanijem, kajti Andreottijeva vlada komunistom ni tako po godu, kakor bi radi prikazali nekateri. Vedno smo poudarjali, da nam ne zadostuje, ker je prešibka in brez prave ljudske podpore. Strinjamo se, torej, da je potrebna nova večina, vendar pod pogojem, da je naprednejša, še bolj odprta. DC pa bi rada le obnovila stari levi center pod krinko "novih oblik sodelovanja" s socialisti. Tega pa niti PSI ne mara.

Komunisti trdimo, da bi se morala DC raje spoprijeti s krizo, z vprašanji obnove

gospodarstva. Ker pa tega ne more storiti, ne da bi razrešila ključnih vozlov italijanskih političnih razmerij, čakamo na izid njenega vsedržavnega sveta, ki bo sredi decembra.

Prepričani smo, da je govoričenje o novih vladah, kot to delajo v DC, preuranjeno. Posebno še, ker odnosi med strankami niso dozoreli do te stopnje.

Lahko pa se razčistijo samo ob neposrednem sodelovanju ljudstva, velikih množic v boju za socialno pravičnost pri odločitvah in pravilno usmerjevanje gospodarske obnove. Pritisk, družbe lahko tudi uresniči potrebne spremembe, ki naj privedejo do spoznanja nujnosti vlade vseh demokratičnih sil.

Fanfani in De Carolis lahko vsekakor ugotovita pri sicer majhnem "testu" okrajnih volitev v Firencah in drugih manjših občinah, da jima ni uspelo zrušiti zaupanja ljudstva v KPI. Mi napredujemo še kar naprej, medtem ko DC le s težavo zbira na svojem simbolu ostanke desnice.

Komunisti se ne smemo bati povedati svoje mnenje

Vzhodnonemške oblasti so odvzele državljanstvo pevcu in pesniku Wolfu Biermanu. Dolžijo ga, da je "kritiziral socializem v NDR".

Kot se marsikdaj dogaja se nekatere socialistične države izpostavljajo močnim kritikam od zunaj in pretresom navznoter s svojim početjem, ki ga niso sposobne do konca oceniti, medtem ko bi jim dobrohotna in konstruktivna kritika oporečnikov lahko tudi služila. Same si škodujejo in pri tem mečejo senco na podobo socializma, ki v idealih milijonskih množic je in ostaja vizija najvišjih stopenj osvoboditve človeka in skupnosti.

Wolf Bierman je na povabilo kovinarskega sindikata nastopil v Kölnu s sporedom socialno angažiranih pesmi. Zapel je tudi nekatere, ki so se kritično izražale do Nemške demokratične republike. Toda bile so kritike človeka, ki je zapustil pri 17 letih Zahodno Nemčijo, kjer se je rodil, in se naselil v vzhodnem predelu. To pa zato, ker je v NDR videl uresničenje svojih idealov in očetovega boja, ki se je zaključil v krematorijski peči.

Proti početju berlinskih oblasti se je oglasil Rudolf Havemann, dolgoletni član CK SED in evropsko znan marksistični mislec. Pa so ga priprli. Česa se bojijo berlinski voditelji? Mar večje dialektike, ki jo je nemški narod tako potreben? Mar kritike v državi, ki nudi mladini veliko športa in tehnike, dovolj blagostanja, je pa tudi politično okostenela? Morda pa se berlinski voditelji boje oporenja, da bi ne ošibili trdnost bloka,

Halo, tu radio Štoka

Radio "Trst A" bi morali prepričati, naj v imenu iskrenosti začneja svoje jutranje oddaje z geslom: "Poslušate radio Draga Štoka". Zakaj? V duhu pluralizma in zunanjih pričevanj je pač, da v poročila vključuje razgovore z vidnimi Slovenci. Očitno pa je Štokovo gigantstvo tako, da je zasenčil vse ostale, saj se oglašja z vsemi mažami namazan. V deželnem svetu poteka razprava o tem ali onem? Govori Drago Štoka pred mikrofonom. V komisiji so razpravljali o tem ali drugem? Govori Drago Štoka. Umrli je Albert Rejec? Govori Drago Štoka, ki se je z njim srečal celih 15 minut...

Prepričani smo, da bo tistega dne, ko bo vlada sklenila naprimer podražitev mesa, skočil urni urednik radia "Trst A" k Dragu Štoki, naj kot občasni jedec govedine pove svoje mnenje. Edinole športnih komentarjev še nismo slišali iz njegovih ust.

Dr. Dragu Štoki želimo, da bi bil še dolgo let v deželnem svetu. V nasprotnem primeru pa naj ne skrbi za kariero. Pri radiu "Trst A" mu je zagotovljena, saj so mu očitno vsa vrata odprta. Navznoter.

Ponižni poslušalci pa se sprašujemo, kdaj bo kulta osebnosti konec.

kakor so se svojčas bali zaradi praške pomladi?

Komunisti se ne smemo bati pogledati stvarnosti v obraz in povedati svoje mnenje. Naj mar branimo v imenu nekega slabo tolmačenega internacionalizma tudi to, kar obsojamo in je v nasprotju z našimi vsakdanjimi načeli?

Trdili smo in trdimo, da je administrativno ukrepanje proti drugače mislečim le znak šibkosti, negotovosti in odraz neurejenih demokratičnih odnosov. Družba, ki je v temeljih zdrava se ne boji kritike in jo lahko obravnava v javnosti. Škodoželjnež v takem primeru omaga ali ostane osamljen. Končno pa tudi velja, da pomeni kritika preverjanje pravilnosti neke poti, neke misli. Brez nje postane okostenela dogma, lahko tudi zmotna.

Pomislimo na to, kako je Cankar obravnaval svojo domovino. Ostro in kritično, z bolečo užaljenostjo. Pa zato ni bil manj Slovenec, prav nasprotno. Seveda ne bomo šli v drugo skrajnost tistih, ki ob primeru Bierman-Havemann iščejo povoda za hvalnice Zahodni Nemčiji in njenemu režimu. Ne pozabljamo, da je Zahodna Nemčija domovina zloglasnega "Berufsvorbote", zakona, ki komunistom preprečuje opravljanje javnih služb. Prav v zvezi s primerom Wolfa Biermana je zahodnonemški pisatelj Böll zapisal: "Bierman je večkrat izjavil, da je in ostaja komunist, čeprav kritičen. Po naših zakonih bi ne smel učiti petja niti v otroškem vrtcu".

Čudna ocena

V zadnji številki revije "Dan" časnikar Bogo Samsa komentira kampanjo tržaške desnice proti ratifikaciji osimskega sporazuma in v tem okviru očita tržaškimi demokratičnim in naprednim silam, da niso "nikoli" bile sposobne upreti se in spopasti z nacionalizmom in oportunističnim, predvsem v "lastnih vrstah".

Če prav razumemo, gre za nekakšno nezaupnico tržaškimi naprednim silam. Ne bomo polemizirali, saj ima vsak pravico, da zaupa enemu, drugemu pa ne. Časnikarja Samsa bi samo vprašali, naj oceni, ali bi podpis in ratifikacija osimskega sporazuma bili možni, če bi ne bila pred tem poražena nacionalizem in oportunističnost v Trstu. Pa menda časnikar Samsa ne misli, da jih je porazil sam?

Zanimiva in aktualna pobuda krožka "Pinko Tomažič"

Pogovor o krajevnih ustanovah

Krožek za družbene in politične vede "Pinko Tomažič" je priredil pogovor z naslovom: "krajevne ustanove v sedanjih krizi: problemi, posledice in izhodišča". Pogovor je bil dne 17. novembra t.l. v mali dvorani Kulturnega doma v Trstu. Govorili so tovariši: Miloš Budin, zastopnik Vsestranskega združenja italijanskih občin — ANCI, Boris Iskra, pokrajinski svetovalec v Trstu, Dušan Lovriha, dolgoletni župan v Dolini in sedanjí deželni svetovalec, Stojan Sancin, občinski odbornik v Dolini in Stojan Spetič, občinski svetovalec v Trstu.

Na samem začetku je spregovoril tovariš Miloš Kodrič, predsednik krožka "Tomažič". Med drugim je dejal, da ni slučajno, da soupada ta pobuda krožka s splošno razpravo, ki je sedaj v teku v Italiji o tem, kako najti pravilna izhodišča za resnično prenovitev države in za spremembo njenega razvoja. "Tudi naše krajevne ustanove — je dalje dejal Miloš Kodrič — podobno kot krajevne ustanove v drugih predelih Italije imajo veliko problemov, ki terjajo nujno rešitev, do katere se more priti z doslednimi in enotnimi političnimi akcijami vseh demokratičnih sil in v korist predvsem delovnega ljudstva."

"Razen tega — tako je še poudaril Miloš Kodrič — imajo naše krajevne ustanove, še specifične probleme, ki zadenejo našo narodnostno skupnost v celoti, njen obstoj in razvoj".

V današnji številki objavljamo odlomke dveh govorov.

Tovariš Miloš Budin, ki je na splošno obravnaval problematiko krajevnih ustanov, je med drugim dejal:

— Verjetno je vsem znano, da je kriza krajevnih uprav v Italiji že tako daleč prišla, da znaša dolg teh uprav skupaj okrog 30.000 milijard lir. To zgovorno priča, da se dolgovi večajo in jasno je, da je nevarnost, da se bodo krajevne uprave znašle nekje na robu paralize.

Imamo primere v Italiji, kjer že več mesecev krajevne uprave ne dajejo plače nameščencem, ker ni denarja. Imamo primere županov, ki grozijo, da bodo odstopili, ker je finančni položaj občin dobesedno tragičen.

Andreotti je v imenu vlade napovedal nekaj ukrepov za rešitev tega problema, toda ti ukrepi zaenkrat sploh ne nadejajo problemov odpravljanja vzrokov, ki so jih rodili, ampak skušajo le nekje mašiti luknje in sicer na tak način, da bodo zagotovili krajevnim upravam finančno sigurnost vsaj do konca tega leta.

Za rešitev krize krajevnih ustanov se je ustvarilo veliko enotno demokratično gibanje, ki gre od komunistov do demokristjanov, vendar pa niso stvari še povsem jasne, saj obstajajo še vedno nazadnjaška pojmovanja vprašanja, zlasti pri demokristjanih.

Torej, kje so vzroki za tako ogromen deficit?

Mislím, da je izsleditev teh vzrokov treba iskati tudi v razvoju samem, do katerega je prišlo v Italiji na tak način, da so se ustvarile ponekod velike industrijske in tudi demografske koncentracije na škodo drugih področij, vlada pa je zane-marjala vse socialne pobude, katere so prav te koncentracije zahtevale. V 60 letih so si krajevne uprave same prevzele vse breme, začele so ukrepati bolj racionalno, enostavneje povedano: krajevne uprave so začele uporabljati denar za to, da so preskrbele socialne usluge, katere je prebivalstvo zahtevalo in za katere država ni poskrbela in ni niti nudila prispevkov za kritje stroškov. Torej že takrat se začinjajo ogromni stroški krajevnih uprav in istočasno tudi deficit.

Poleg tega je prišlo še do enega močnega udarca: davčna reforma iz leta 1972 je krajevnim upravam pobrala dohodke, ki so jih le-te imele od davkov. Od leta 1972 se vsi davki stekajo v državno blagajno. Vlada nato te zneske deli krajevnim upravam, toda deli jih na čuden način in z veliko zamudo. Prihaja do velikih izgub tudi zaradi inflacije. Vse to prispeva k večanju deficita.

Poleg tega so bile krajevne uprave (zaradi deficita, op. ured.) prisiljene prositi za posojila pri tako imenovani "Cassa depositi e prestiti", ki je nekakšen vladni organ za podeljevanje posojil krajevnim ustanovam. Toda tudi podeljevanje teh posojil se zavlačuje in zaradi tega so krajevne uprave prisiljene najemati posojila tudi pri drugih bančnih zavodih ter, seveda, plačevati visoke obresti. Zaradi tega nastajajo zopet nove težave.

Vlada ni pojmovala krajevnih uprav kot del same sebe, kot decentralizacijo same sebe, ampak jih je pojmovala kot ustanove, ki imajo določene pristojnosti, recimo, da vršijo neke tekoče javne usluge na svojem področju.

Krajevne uprave še danes nimajo možnosti, da bi konkretnije posegale na

gospodarskem področju, da bi sodelovale pri gospodarskih pobudah; nimajo niti možnosti, da bi avtonomno posegale na socialnem področju, razen do neke določene mere. Vse večje investicije, urbanistične ureditve ipd. ostajajo še vedno v rokah vlade, oziroma njenih birokratskih centralističnih organov, na drugi strani pa ustanove, ki se jim pravi "enti inutili" dobivajo državne prispevke za določene pobude. In kot je vsem znano, te ustanove niso pod demokratičnim nadzorstvom in tako so lahko nekje "šola klientelizma".

Kakšni so prispevki krajevnim upravam? Naj navedem samo en primer: Leta 1972 je iz državne blagajne šlo krajevnim upravam 17,20% celotne vsote. To je zelo zgovorna številka ki prikazuje, kako majhen je prispevek krajevnim upravam. Vse drugo gre po drugih kanalih.

Tu se nekje vključujejo predlogi naše partije, ki so hkrati predlogi enotnega demokratičnega gibanja, ki ima svoj najvišji izraz v združenju italijanskih občin — ANCI. Kateri so predlogi? Predvsem jasno, novo pojmovanje vloge krajevnih uprav in dejansko izvajanje ustave. Inštitucionalna reforma naj prizna krajevnim upravam, kar jim gre, se pravi: krajevne uprave, občine in pokrajine, kompenzoriji, razni konzorciji in gorske skupnosti naj postanejo res krajevni člen države in ne nekakšna postranska zadeva. Samo tako bodo krajevne uprave lahko vršile vlogo, ki jim po vsej pravici in po logiki italijanske ustave pripada.

Jasno je, da so potrebna tudi določena finančna sredstva in tu pridemo do tistega predloga o poenotenju javnih financ, to je predloga, po katerem naj bi se ne pojmovalo, toliko za vlado in en majhen odstotek za krajevne uprave, ampak naj vse krajevne uprave pa vse do vlade skupaj nekje odločajo z načrtovanjem posega na področju s koordinacijo: s koordiniranim

Krajevne ustanove

delom, naj se pride do skupne diskusije samega državnega proračuna, deželnih, pokrajinskih in občinskih proračunov in raznih večletnih načrtov ter na tej podlagi naj se tudi sredstva porazdelijo raznim organom. Prav v tem okviru demokratično gibanje zahteva participacijo pri preverjanju, skratka soudeležbo pri sistemu obdavčevanja.

Danes se v Italiji mnogo govori o davčnih utajah. Vsi vemo, kako se prijavlja davke, kakšen je sedanji način samoobdavčevanja in pri katerem ni nobene prave kontrole. Zato je veliko davčnih utaj. Če bi npr. občinske uprave s svojimi decentraliziranimi organi imele možnost, da bi nadzorovale davčne prijave, potem bi verjetno le-teh bilo mnogo manj.

Tovariš Stojan Sancin je v svojem posegu obravnaval predvsem vprašanje občinske uprave v Dolini. Dejal je:

— Omejil se bom na nekaj konkretnih primerov, ki kažejo, kako vpliva splošna politična in finančna kriza na manjše občine, kakršna je npr. Dolina.

Uprave, ki so si sledile v Dolini vsa povojna leta, so glede finančnih problemov imele precej trdo roko. Skrbno so pazile, da se je vsaka lira koristno uporabila, da ni bilo potrate in predvsem, da niso delale korakov, ki bi bili daljši od noge. Rezultat te dolgoletne doslednosti je ta, da je dolinska občina med vsemi krajevnimi ustanovami na Tržaškem, verjetno, v najmanj slabih finančnih pogojih.

Uprave ali nasledniki uprav, ki so ta čas manj smotrno ali celo klientelarno uporabljali sredstva, se na eni strani nahajajo v dosti bolj slabem položaju, na drugi strani pa so kljub temu, da so porabili velika sredstva, naredili sorazmerno dosti manj.

Zaradi objektivnosti naj dodam, da se občine, ki imajo od 4.000 do 10.000 prebivalcev verjetno najlažje upravljajo. Manjše občine so premajhne, da bi lahko imele dovolj osebja, večje pa začenjajo biti tako obširne, da smotrno reševanje problemov zahteva še precejšnje programiranje.

V občinah, kot je npr. dolinska, upravitelji praktično osebno poznajo vse glavne probleme in je zaradi tega reševanje teh problemov lažje in manj drago. K temu moramo v našem primeru dodati politično stabilnost naših uprav, kar jim je omogočalo — in jim omogoča — da stalno in neprekinjeno delajo. Poleg tega stalna povezava med upravo in občani omogoča pravočasne in racionalne posege.

Kljub tem relativno ugodnim pogojem — ki niso padli z neba temveč so logični rezultat truda naših dosedanjih upraviteljev in zavesti naših občanov — se tudi dolinska občinska uprava sooča z vedno večjimi težavami, kajti vse občine v Italiji se praktično nahajajo pod isto streho in sedaj, ko ta streha močno pušča, so vsi več ali manj mokri.

Kot primer naj navedem vprašanje otroškega vrta v Boljuncu. Sredstva za ta

vrtec so že dosti časa nakazana, načrti narejeni, aprila meseca je podjetje že prevzelo delo, vendar se delo ni začelo, ker je do nedavnega manjkalo še en podpis dežele. V teh šestih mesecih pa so cene narasle in podjetje je upravičeno zahtevalo revizijo in jo v skladu z zakonom tudi doseglo, tako da stane vrtec v Boljuncu 20 milijonov še preden so se dela sploh začela.

To je samo en primer, podobno je z vsemi večjimi javnimi deli. Za vsako večje javno delo je potrebno do 15 podpisov s strani raznih kontrolnih organov. Za en podpis pa je potrebno kakšen krat od nekaj tednov do več mesecev. Zaradi tega se vsa javna dela vlečejo dolgo časa, nazadnje pa stanejo veliko več, kot bi bilo potrebno.

Podobno je z vsemi nakupi, ki jih opravljajo občine. Občina namreč lahko plača šele tedaj, ko je kontrolni organ odobril zadevni sklep. To pa pomeni najmanj 20 dni zamude. Zaradi tega je vsaka kontrolna moč omejena in o raznih popustih, ki jih je deležen tisti, ki takoj plača, ni govora.

Zaradi tega krajevne ustanove zahtevajo spremembo dosedanjih načinov kontrole. Mi komunisti smo za ostro in trdo kontrolo, vendar ta kontrola mora biti taka, da na eni strani ne povzroča škode z nepotrebni zamudami na drugi strani pa da hitro in učinkovito ugotovi kdo krade ali razsipava.

Drugi problem, ki tare našo in vse občine je vedno manjša razpoložljivost finančnih sredstev. Občinski dohodki se praktično niso povečali po letu 1973, medtem ko je na eni strani vrednost lire močno padla, na drugi strani pa so močno narasle potrebe prebivalstva.

Povrnimo se zopet k specifičnemu problemu dolinske občine:

Občinski vodovodni službi, (ki je močno deficitarna, saj ima okrog 40 milijonov lir deficita) se je pred nekaj leti pridružila še smetarska služba, ki zaradi nizkih tarif ima okrog 30 milijonov lir

deficita. Z vstopom v konzorcij za prevoze si je občina naložila breme nad 100 milijonov lir letno.

Te službe sicer občino zelo bremenijo, vendar so neizogibno potrebne. Ceno vode in tarife za smetarsko službo bo verjetno treba v kratkem prilagoditi stvarnim cenam, toda pri tem bo treba paziti, da se ne prizadenejo revnejši sloji. Za prevozno službo pa tudi verjetna podvojitev tarif ne bo veliko pomagala. Prevozna služba je nujno deficitarna in del tega deficita bi morala prevzeti država.

V kratkem (se upa) bo začel delovati zdravstveni konzorcij, ki pa verjetno ne bo zelo bremenil občine. Sedanja občinska zdravstvena služba nudi občanom zelo malo, vsekakor dosti manj stane. Konzorcij bo sicer stal več, vendar bo nudil tudi mnogo več.

Za zaključek bi omenil nekaj konkretnih primerov, kako se tudi z omejenimi sredstvi da precej narediti, če je sodelovanje in zaupanje med upravo in občani. V Ricmanjih se gradi vaški park. Če bi ga občina gradila v lastni režiji, bi veliko stal in bi se dela zaradi tega vlekla zelo dolgo, tako pa je prišlo do sporazuma z vaščani, da bo občina preskrbela material, delo pa bodo opravili vaščani prostovoljno in torej brezplačno. Na ta način je bil prvi del parka že dokončan. Do podobnega primera je prišlo tudi v Prebenegu. Dežela je dodelila prispevke za popravilo srenjskih cest. Občina sama nima sredstev da bi te ceste uredila. Problem so rešili tako, da je občina dodelila nekaj kamjonov gramosa ter dala na razpolago buldožer, vaščani sami pa so delali prostovoljno in torej brezplačno.

Podoben način reševanja skupnih problemov bo treba razširiti tudi na druge predele občine, posebno na tiste, kjer je zaradi nagle urbanizacije občutiti veliko potrebno po primarnih infrastrukturah. Da bo to možno, dokazuje tudi določeno zanimanje posameznih občanov, ki so pripravljeni nositi del bremena za dela, ki na eni strani koristijo njim, na drugi strani pa so koristna tudi vsej skupnosti.

Seja občinskega sveta v Dolini

Prejšnji teden je na seji dolinskega občinskega sveta po 12 letih, podžupan Marino Bandi (PSI) dal ostavko zaradi preobremenjenosti z delom in drugih osebnih problemov, zaradi katerih se je moral zadnje čase odpovedati marsikateri važni seji ali sestanku. Med komunistično in socialistično stranko obstaja politični sporazum, da, poleg izvajanja programa, ki sta ga skupno izdelali in podpisali, pripada mesto župana komunistom, mesto podžupana pa socialistom. Zato je svetovalska skupina KPI predlagala svojim odbornikom, da dajo tehnično ostavko in tako omogočijo izvolitev socialističnega svetovalca Marina Pečenika za podžupana.

V nadaljevanju se je načelnik skupine KPI tovariš Švara izrazil željo, da bi prišlo čimprej do ratifikacije Osimskega spo-

razuma in predlagal občinskemu svetu, da osvoji resolucijo, ki so jo že izglasovali v tržaškem občinskem in pokrajinskem svetu. Polemiziral je s tistimi silami, ki se šopirijo proti sporazumu in na razne načine skušajo ovirati ratifikacijo. Kritiziral je tudi članek svetovalca Gombača (SSk), ki je bil objavljen v dnevniku "Piccolo". Poudaril je, da je sedaj ugoden trenutek, da se predstavi zakon o globalni zaščiti Slovencev. Mnenju Švare se je pridružil tudi socialisti Pečenik, ki je še podčrtal, da nekateri ljudje stalno govorijo o zaščiti Krasa, nikjer pa ne omenjajo njegovega prebivalca — Kraševca. Gombač (SSk) se je sicer skušal neprepričljivo braniti, češ da je italijanski dnevnik instrumentaliziral njegov članek.

Sledila so važna županova sporočila svetovalcem. Predvsem je omembe vredno

Vljudno vabimo tiste naročnike DELA, ki še niso poravnali naročnine za leto 1976, naj to store čimprej. Vse dosedanje naročnike vabimo, naj vpišejo naročnino za 1977

problem, ki prihaja po 4 letih spet na površje, to je zgraditev naftovodne cevi za rafinerijo, "Aquila". Ko je ta problema prvič prišel na dan, so se na Tržaškem uprle samo zainteresirane levičarske občine, tudi zato, ker je stališče KPI proti uvedbi totalnega petrolejskega pristanišča v našem mestu. Ostala dovoljenja DC in SSk, ter goriških in videmskih občin, ki pa tega problema ne občutijo v toliki meri, so pripomogla, da je ministrstvo za industrijo izdalo dekret, s katerim lahko družba Aquila zgradi naftovod kljub protivnemu mnenju občinske uprave. Zato so dolinski in zgoniški upravitelji zahtevali potom deželnega odbornika Stopperja od družbe določene pogoje: predvsem pregled razvejanega in investicijskega plana družbe, pregled nad izdelanimi derivati, jamstvo, da ne bodo proizvedli služili izvozu, kot se dogaja z naftovodom SIOT, zaposlitev naših ljudi, razna jamstva glede varnosti in povračila škode za dela in služnosti, ter prispevek za strukture, ki jih potrebuje občina. Komunistični in socialistični upravitelji namreč menijo, da je glavno načelo pri odločanju upoštevanje dolžnosti in pravice, in če se mora občinska uprava podrediti dolžnosti, naj drugi upoštevajo tudi njene pogoje, do katerih ima pravico. Župan tovariš Švab je prisotne seznanil tudi o sestanku z ravnateljem SIOT-a, s katerim sta razpravljala o dokončni ureditvi nekaterih zadev upravnega značaja, ki zadevajo koncesijo za postavitev naprav za zaščito pred galvanskimi tokovi.

Ob zaključku seje so soglasno sprejeli pravilnik in tarife za rabo novega občinskega gledališča "France Prešeren" v Boljuncu in oddajo v najem nekaterih prostorov v tej stavki domačemu prosvetnemu društvu "F. Prešeren". Župan je še pojasnil, da bodo omenjeno gledališče odprli 19. decembra dopoldne.

V. L.

Cankarjeva proslava v Nabrežini

Uprava občine Devin-Nabrežina bo priredila v Nabrežini, v nedeljo, 5. t.m. slovesno proslavo stoletnice rojstva Ivana Cankarja. Ob 15.30 bodo na poslopju občinske knjižnice na glavnem nabrežinskem trgu odkrili spominsko ploščo. Na slovesnosti bo govoril župan tovariš Albin Škerk. Ob 16. uri se bo slovesnost nadaljevala v občinski telovadnici. O Ivanu Cankarju bo govoril književnik Ace Mermolja. Ostali del sporeda bodo izvajali: moški in ženski pevski zbor "Igo Gruden" iz Nabrežine, moški pevski zbor "Fantje izpod Grmade", nabrežinska godba na pihala in gledališki igralec Stane Raztresen.

Sklep o postavitvi spominskega obeležja v Nabrežini je devinsko-nabrežinski občinski svet soglasno odobril (samo misovski predstavnik je sklepu nasprotoval). Kot je znano, bodo nabrežinski drevoed, ki vodi k sanatoriju, poimenovali po Ivanu Cankarju.

Občinski svet v Trstu pred pomembnimi vprašanji

V vrtincu urbanističnega dogajanja je tudi Kras

Občina naj pristopi k izdelavi načrtov ob sodelovanju gorske skupnosti, konzult, slovenskih organizacij in prizadetega prebivalstva

Čedalje glasneje nam nepovedujejo, da se bo tržaški občinski svet v kratkem spoprijel s tremi pomembnimi urbanističnimi vprašanji. Na vrsti so takomenovani načrt za mestno zgodovinsko središče, varianta o površinah, namenjenih javnim storitvam in perimetracija kraških vasi. Istočasno pa prehaja v novo zaključno fazo osnutek deželnega regulacijskega načrta.

V vrtincu tega urbanističnega dogajanja je tudi Kras s svojim prebivalstvom in z vsemi svojimi narodnostnimi, gospodarskimi, družbenimi in kulturnimi značilnostmi. Kako naj bi ob vseh teh načrtih zgledala njegova urbanistična ureditev? Če se na kratko zadržimo pri zadnjih dveh vprašanjih, o katerih se bo izrekel v kratkem tržaški občinski svet, ne moremo mimo osnovne ugotovitve, do so se občinski upravitelji še enkrat lotili urbanistične problematike Krasa po svojem starem in preizkušenem načelu "podeželje v izključni funkciji mesta". Ob podrobnejši analizi postopka, ki so ga občinski urbanisti pod vodstvom demokristjanskega odborništvá vodili pri določevanju omenjenih variant, odkrijemo predvsem določeno željo, da bi urbanistične probleme Krasa reševali neorgansko in neglobalno. Znano je namreč, da je šlo mimo že dolgih osem let, odkar je občina sprejela svoj urbanistični načrt in pustila seveda probleme Krasa na stežaj odprte rekoč, da bo v kratkem izdelala tudi podrobne načrte. Občinski upravi je popolnoma uspelo, da so vsi problemi ostali odprti do danes. Ko ji je končno postalo jasno, da se takšno stanje ne bo moglo vleči v nedogled in je bila pod pritiskom levičarskih sil in samega prebivalstva prisiljena ukrepati, je enostavno naprtila vso težo zahtevne naloge določevanja podrobnih načrtov konzultam, kar je sicer v očitnem naprotju z vso njeno dosedanjó politikó in odnosi do konzult, ki jih običajno skratka ni upoštevala. Iz tega "sodelovanja" s konzultami sta se rodila predlog o perimetraciji kraških vasi ter istočasno predlog o varianti za površine, ki naj bi bile namenjene za javne storitve. Pri prvem predlogu jasno izstopajo nasprotujoči si pogledi vzhodnokraške in zahodnokraške konzulte, pri drugem pa še očitneje izstopajo nasprotja med interesi občinske uprave in kraškega prebivalstva, kar je pokazalo zborovanje, ki ga je pred nedavnim priredil koordinacijski odbor za Bazovico, Gropado, Padriče in Trebče v Bazoviškem domu in na katerem so predstavniki

naprednih sil jasno povedali, da je tisti del variante, ki zadeva kraško območje najzgovornejši dokaz nenehne kolonizacije in eksploatacije Krasa. Povsem jasno je, da gre pri tem prej za političen kot za tehničen problem. Gre skratka za vprašanje določitve odnosov med mestom in njegovim zaledjem, kajti četudi bi bil predlog o perimetraciji popolnoma sprejemljiv in četudi bi varianta o površinah za javne storitve ne predvidevala znanega predloga o ureditvi nekakšnih javnih mestnih parkov na Krasu, in to v očitno škodo gospodarskih dejavnosti na Krasu, ostaja nepojmljivo dejstvo, da se tržaški upravitelji ne marajo lotiti vprašanja urbanistične ureditve Krasa v njegovi organski celoti upoštevajoč v prvi vrsti etnične, kulturne in gospodarske značilnosti življenja v kraških vaseh. S tem se povrnejo na staro vprašanje: čemu se teh vprašanj ne lotijo enkrat za vselej v okviru podrobnih načrtov ali variante, ki bi globalno zagotovila nemoten družbeni, gospodarski in kulturni razvoj avtohtonega kraškega življa. Tudi izgovori odbornika De Luche, da bi bilo treba počakati, kako bo s predvideno pristo industrijsko cono na Krasu v sklopu izvajanja osimskega sporazuma, so v bistvu potrditev običajnega zadržanja občinske uprave do reševanja problematike Krasa.

Od tu torej jasna zahteva, ki jo je na omenjenem zborovanju v Bazovici odločno potrdil tovariš Costa, da se v varianto o površinah takoj vključi vse normative, perimetracijo in podrobne načrte za vsestranski razvoj Krasa in njegovega prebivalstva. S tem, kakor tudi z zahtevo, da občina pristopi k izdelavi teh načrtov ob sodelovanju gorske skupnosti, konzult, raznih slovenskih organizacij in samega prizadetega prebivalstva, se bodo morali občinski upravitelji čimprej spoprijeti.

STALNO SLOVENSKO
GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

OTVORITVENA PREDSTAVA
Franček Rudolf
KOŽA MEGLE
Krstna uprizoritev

Scena: Drago Turina
Kostumi: Anja Dolencéva
Pantomima kurentov: Jože Štrafela
Glasba: Mojmir Sepe
Režija: JOŽE BABIČ

V petek, 10. decembra ob 20.30
(premiera), v nedeljo, 12. decembra ob
16. uri (abonma red C)

Zahtevamo najširšo avtonomijo slovenske šole

Dne 26. novembra t.l. je bilo v Prosvetnem domu na Opčinah zborovanje o šolskih vprašanjih. Zborovanje je sklical osrednji odbor združenj staršev iz openskega didaktičnega kroga. Udeležba je bila izredno velika, kar potrjuje, kako so občutena vprašanja šole. Sprejeta je bila naslednja resolucija:

"Zastopniki staršev, izvoljenih v šolske svete, zbrani na razpravi, ki jo je sklical osrednji odbor združenja staršev na šolah didaktičnega ranateljstva na Opčinah, zahtevajo, da se pristojne oblasti zavzamejo za ustanovitev deželne šolskega okraja v duhu demokratičnega tolmačenja pooblaščenih odlokov, katerih bistvo je demokratizirati šolo in jo vključiti v širše družbeno dogajanje.

Obenem zahtevajo, da šolske oblasti uvedejo najširšo avtonomijo slovenske šole, kar pomeni priznanje njenih specifičnih značilnosti. Edino popolna avto-

nomija slovenske šole jamči obstoj in nemoten razvoj naše narodnostne skupnosti.

Zahteva po najširši avtonomiji slovenske šole, k uresničevanju katere je samostojni slovenski šolski okraj samo prvi korak, je vključena tudi v zakonski osnutek za globalno zaščito, ki jo predvideva tudi osimski sporazum.

K zahtevi po najširši avtonomiji slovenske šole spada tudi delovanje deželne komisije za slovenske šole, ki se ji sedaj priznava samo posvetovalni značaj, zaradi katerega ne more dejansko vplivati na šolsko politiko in ničesar prispevati k reševanju bistvenih vprašanj, ki se pojavljajo v slovenskem šolstvu v Italiji. Zato je treba komisiji priznati večjo pristojnost ter moč odločanja.

Bistveno vprašanje je tudi odprtje slovenske šole povsod, kjer strnjeno živijo Slovenci in to je v Beneški Sloveniji"

V nabrežinskem bregu so vzdali ploščo, v katero so vklesani naslednji verzi Iga Grudna: Naj kdor koli kaj te vpraša / kdo živi na zemlji tej / vedi, zemlja ta je naša / tvoji dedi spijo v njej / zanjo bori se naprej. Ploščo je postavilo SPD Igo Gruden - Nabrežina

Demokratične sile v Avstriji odklanjajo avanturizem

Bojkot štetja posebne vrste je uspel

Poluradni podatki, ki so jih v zadnjih dneh objavili nekateri avstrijski listi, potrjujejo to, kar so voditelji osrednjih organizacij koroških Slovencev trdili že dan po preštevanju: bojkot štetja posebne vrste je uspel. Avstrijska vlada je potrošila okrog 100 milijonov šilingov (pet milijard lir) za številke, ki ne bodo "orientacijski pripomoček" pri reševanju manjšinskega vprašanja, pač pa so le dokaz, da vsa avstrijska demokratična javnost odklanja sramotno politiko popuščenja reakcionarnim, šovinističnim in revanšističnim silam Heimatdiensta.

Obenem je rezultat štetja posebne vrste postavil na laž kanclerja Kreiskega, koroškega deželnega glavarja Wagnerja in vse ostale avstrijske državnike, ki so trdili, da "visoka udeležba na glasovanju 14. novembra dokazuje, da Slovenci niso sledili pozivu svojih organizacij in so jim s tem dejansko izglasovali nezaupnico". Nasprotno te številke (za Slovence naj bi se priznalo okrog 3.800 volilnih upravičencev) so dejanski mandat, ki ga je slovenski živelj na Koroškem dal svojim voditeljem, naj vztrajajo v svoji zahtevi, ki je tudi edina pravilna pot reševanja manjšinskega vprašanja: neposredna pogajanja med vlado in prizadeto manjšino na ravni enakovrednih sobesednikov in na osnovi 7. člena avstrijske državne pogodbe. V tem okviru sta osrednji organizaciji že naslovili kanclerju Kreiskemu poziv za obnovitev stikov v okviru kontaktnega komiteja, poziv, ki je vsaj doslej naletel na gluha ušesa.

Predaleč bi zašli, če bi začeli z naštevanjem in z analizo vseh odlokov in zakonov, ki jih je avstrijska vlada sprejela

v okviru svoje manjšinske politike, poudariti pa gre, da narodnostna smrt slovenskega življa na Koroškem ni edini cilj te politike. Cilj, ki so si ga zastavile revanšistične sile znatno presega ovek okvir Koroške in njenega narodnostnega vprašanja ter stremi za revizijo državne pogodbe, mednarodnega dokumenta, s katerim je bila leta 1955 Avstrija obnovljena kot neodvisna, demokratična in nevtralna država. Ta temeljna listina je za nazadnjaške sile, ki težijo za vse tesnejše vključevanje Avstrije v zahodni svet, pretesna obleka, zavora njihovim političnim naklepom. Ni naključje, da je preštevanje 14. novembra, ne glede na to, kar je o tem izjavila vlada, imelo dejansko značaj novega plebiscita, podobnega tistem iz dvajsetih let. Štetje posebne vrste je bil prvi korak na poti revizije državne pogodbe, s katerim je avstrijska vlada hotela preiskusiti reakcije ostalih podpisnic mednarodne listine.

Razni indici kažejo, da ta ocena ni izvita iz trte in da avstrijska manjšinska politika dejansko presega ozek krog slovenske in hrvaške narodnostne skupnosti na Koroškem in Gradiščanskem. Vzemimo primer raketne oborožitve, ki bi si jo nekateri avstrijski generali na moč želeli. Pred dobrim mesecem se je nek avstrijski visoki častnik odločno zavzel za nakup raketnega orožja, ki ga državna pogodba republikli izrecno prepoveduje. V podkrepitev svoje teze je dejal, da bi se ostale podpisnice mednarodnega sporazuma najbrž komaj obregnile v tak avstrijski korak in da bi po kratkem neurju takoj zavladdalo zatišje. Pri tem velja opozoriti na dejstvo, da je državna pogodba temeljni avstrijski zakon, ustava, določila katere gre spoštovati ne glede na reakcije drugih podpisnic. Prvo, ki je poklicano, da skrbi za spoštovanje teh določil, pa je avstrijsko sodstvo. In ni naključje, da nihče od sodnikov ni imel za potrebno, da sproži kazenski pregon funkcionarja, ki se je javno zavzel za kršitev ustave.

Prav tako ni naključje, da se je le malokateri terorist koroškega Heimatdiensta zagovarjal pred sodiščem zaradi svojih prevratniških izpadov, še manj je pa tistih, ki so bili zaradi očitne kršitve zakonov obsojeni. Skupno s 7. členom državne pogodbe, ki določa pravice narodnih manjšin, je najbrž najbolj nespoštovan člen te listine ravno tisti, ki zapoveduje Avstriji, naj odločno obračuna z mračnimi silami preteklosti. V brk vsem predpisom in zakonom pa Heimatdienst, še posebej koroški, vedri in oblači zlasti, ko gre za izpolnjevanje obveznosti do slovenske in hrvaške narodnostne skupno-

Bojkot je uspel

sti, v brk tem predpisom in obveznostim se koroški deželni vladar Wagner, član socialistične stranke lahko nekaznovano ponaša s svojo preteklostjo aktivnega člana "Hitlerjugend", v brk vsem zakonom bi bil nekdanji esesovec in predsednik svobodnjaške stranke Peter postal podkancler, če bi SPO ne dobila absolutne večine na nedavnih političnih volitvah.

Po računih "lovca na naciste" Wiesenthala živi v Avstriji vsaj 300.000 aktivnih bivših nacistov, po računih drugih organizacij pa je teh mračnih senc preteklosti vsaj 400.000, kar predstavlja 5 odstotkov avstrijskega prebivalstva. In ravno ti, ki so pred 40 leti izročili Avstrijo Hitlerju, se zagrizeno borili za "ideale" nacizma, se 40 let po koncu vojne nočejo sprijazniti z dejstvom, da naj bi Avstrija postala demokratična in nevtrala država, kot med drugim dokazuje tudi dejstvo, da je koroški Heimatdienst ena od najbolj aktivnih organizacij črne internacionale. Čeprav neonacisti številčno niso izredno močni, vendar razpolagajo z znatnimi finančnimi sredstvi in nadzorujejo precejšnje število glasov.

Nezaslišano popuščanje avstrijskih strank mračnim silam preteklosti je sad podlega politikantstva, strahu, da bi si s poštenim in "preveč naprednim" stališčem lahko pripravili podporo teh volivcev. Seveda si vodilni avstrijski politiki delajo utvaro, da so ti glasovi le orodje, sredstvo, ki ga bodo lahko zavrgli, ko bodo utrdili svoj položaj. Kako zgrešen je ta račun, pa bi jih morale naučiti pretekle in današnje izkušnje, kot dokazuje prestevanje posebne vrste, zahtevajo te sile vse višjo ceno za nudeno pomoč.

Odločen NE ugotavljanju številčne moči manjšine je zato tudi prav tako odločen ODKLON avanturistične politike in sramotnemu popuščanju silam, ki so že privedle Avstrijo na rob propada, boj za pravice manjšin pa boj za demokracijo v Avstriji. Tega ni razumel le kdor zavestno in načrtno izkrivlja dejstva ter zapira oči pred stvarnostjo.

VOJMRIR TAVČAR

**OBNOVITE
NAROČNINO
ZA LETO 1977**

SPOROČILO UREDNIŠTVA

Zaradi pomanjkanja prostora bomo zadnji del članka z naslovom: "Kako je KPI gledala na kitajsko revolucijo" objavili prihodnjič. Prosimo za razumevanje.

RAZSTAVA

Narodna in študijska knjižnica v Trstu je priredila razstavo ob stoletnici slovenskega učiteljskega v Koprju, na katerem se je usposabljal velik del starejše generacije naših učiteljev na Tržaškem. Razstava je v Gregorčičevi dvorani v Trstu - ul. Geppa 9/1 - in bo odprta do 6. decembra. Urnik: od 9. do 12. in od 16. do 18. ure.

Štefanija Pirc

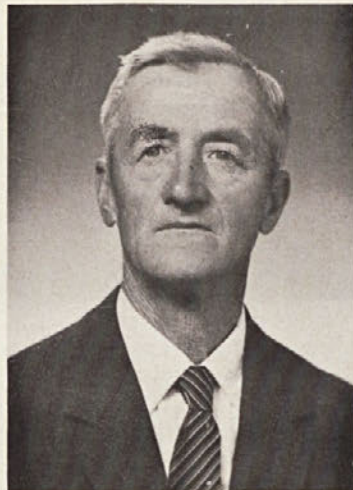
Dne 23. novembra je preminila tovarišica Štefanija Pirc iz Saleža, žena dolgoletnega župana zgoniške občine, tovariša Lojzeta Pirca. Vest o njeni nenadni smrti je močno presunila vse, ki so tov. Kristino poznali in cenili kot zavedno ženo, ki je zlasti za časa črnega režima prestala mnogo hudega, saj je bil njen mož aktiven protifašistični bореc in aktivist komunistične partije večkrat v zaporu in nato odveden v internacijo. Tudi ona je bila nekaj časa v zaporu. Vendar ni klonila. Ostala je to, kar je vedno bila: prepričana antifašistka in zavedna Slovenka.

Pokojno tovarišico so prejšnji četrtek pokopali v Zgoniku. Pogreba se je udeležila velika množica. Ob odprtem grobu je govorila tovarišica Marija Bernetičeva.

Vsem žalujočim svojcem izražamo občuteno sožalje.

M.K.

Roko Tul

Prejšnji teden je smirna kosa spet žela pa življenja našega tovariša v Mačkoljah. Umril je Roko Tul.

Pokojni se je rodil v Mačkoljah v ševilni kmečki družini. V času fašizma se je kot protifašist in zaveden Slovenec upiral črnim silam. Tako je bil leta 1932 zaprt štiri mesece v tržaških zaporih, ker je bil prisoten na izdanem ilegalnem

sestanku. Silili so ga, naj sprejme fašistično izkaznico, čemur pa se je odločno uprl in bil zato odpuščen iz službe v rafineriji Esso. V času vojne vihre je bil zaposlen v rafineriji Aquila, kjer je s pomočjo prijateljev na skrivaj odnašal benzin za partizansko vojsko in kot osumljenega so ga tudi tu odpustili od dela. V njegovi hiši se je nahajala partizanska kuhinja in točka kurirsko poti, po kateri je šla pošta iz Trsta do Ospja in naprej v notranjost dežele.

Po osvoboditvi se je vpisal v komunistično partijo, defal pa je v raznih gradbenih podjetjih. Po značaju je bil tih in miren, priljubljen med prijatelji in znanci, saj je vedno rad pomagal bližnjemu. Svoje tri otroke, dve hčeri in sina, je vzgojil v naprednem duhu in dva sta člana partije.

Prizadetim svojcem izrekamo iskreno sožalje,

V.L.

PRISPEVKI

Dne 27. novembra sta minili dve leti od dneva, ko je umrl tovariš Anton Gerlanc. Hvaležno se ga spominjajo svojci in vsi, ki so ga poznali in cenili. V počastitev spomina pokojnega sta družini Gerlanc in Pahor prispevali 20.000 lir za sklad DELA.

Pred 19. leti je preminil tovariš Riko Malalan z Opčin. V počastitev spomina pokojnega je njegova žena prispevala 5.000 lir za sklad DELA.

Iz Nabrežine smo prejeli dva prispevka za sklad DELA. Tov. Ado Slavec je prispeval 3.500 lir, tov. Slavko Pertot pa 2.500 lir.

Tov. Bernard in Lidija Zobin sta darovala 10.000 lir za celico KPI v Mačkoljah. Vse darovalcem iskrena hvala.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA
KOORDINACIJSKI ODBOR
KULTURNIH DRUŠTEV BENEČIJE
MLADI ZA BENEČIJO

Mladinska revija v solidarnosti z beneškimi Slovenci
V sredo, 8. decembra 1976, ob 16. uri v Kulturnem domu v Trstu. Izkupiček predstave za prizadete po potresu v Beneški Sloveniji.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA
PETJE V PRIJATELJSTVU
CANTARE L'AMICIZIA

koncert slovenskih in italijanskih pevskih zborov.

V soboto, 11. decembra ob 20.30 v Kulturnem domu v Trstu

Sodelujejo: moški zbor Vasilij Mirk s Proseka-Kontovela, mešani zbor Danica iz Št. Vida v Podjuni (Koroška), moški zbor iz Ovara, mešani zbor Sergio Bonato - Dopolavoro Ferroviario iz Trsta, moški zbor italijanske skupnosti na Reki Fratellanza in moški zbor Vres iz Prevalj. Moški zbor Vres iz Prevalj bo v nedeljo, 12. decembra ob 16. uri imel samostojni koncert v Prosvetnem domu na Opčinah.

Osimski sporazum in nove možnosti za vso Primorsko

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ljudje, ki se znajdejo pred novimi procesi industrializacije. Kjerkoli na svetu. Na Krasu ali kje drugje, ekološka in druga vprašanja v zvezi z okoljem bi verjetno bila ista. Vprašati se moramo zato, ali smo proti novemu procesu industrializacije, ali pa ne. Tu je naš odgovor pritrden, kajti pred očmi imamo Trst, ki ga je v zadnjih 30 letih politika demokristjanov spremenila iz luško-industrijskega mesta v mesto terciarnih storitev, male trgovine, zavarovalnic in državnih uradov, iz katerega se izseljujejo tisoči mladih kvalificiranih delavcev, tudi Slovencev. Trst, ki so ga spremenili v petrolejsko pristanišče in s tem odvzeli tisoče koristnih kvadratnih metrov zemlje bolj donosnim dejavnostim.

Vidite, ne skrivamo tudi svojih kritik. Toda prepričani smo, da se nekatera vprašanja uresničevanja gospodarskih pobud lahko premostljiva, če bodo Tržačani znali zahtevati svoje pravice po sodelovanju in nadzorstvu teh pobud.

V mislih imamo načrtovanje industrijskih dejavnosti, da bodo izključene nevarnosti onesnaževanja zraka in vode, načrtovanje infrastruktur na tak način, da ne bodo oškodovala naravnega in narodnostnega ravnotežja na Krasu in v Trstu. Je to mogoče? Seveda je. Sodobna tehnika lahko nudi mnogoteri odgovor na ta vprašanja, končno pa je tudi prav, da zaupamo obema pogajalcema. Če je bil ves osimski sporazum sestavljen v duhu vzajemne koristi bi bil pravi nesmisel, če bi ne nudil določenih jamstev tudi na tem področju.

Vsekakor pa smo najboljša jamstvo mi sami, Tržačani, ki smo dokazali svojo občutljivost na raznovrstne načine. Mnogi so podpisali peticijo za neuresničljivo in izzivalno "prosto cono" za katero se ogreva tržaška desnica. Prepričani smo, da so to storili v dobri veri. Vemo tudi, da je večina tistih, ki so podpisali za omenjeni predlog odločno za ratifikacijo osimskega sporazuma in odstranitev nevarnega žarišča napetosti v naših krajih. Nasedli so pač spretni propagandi in v določeni meri protestirali, ker so se čutili zapostavljeni.

Določene odgovornosti mora priznati tudi demokratični Trst, tisti Trst, ki ni sprejel provokacij nasprotnikov italijansko-jugoslovanskega prijateljstva. Največja odgovornost je vsekakor pa, da smo še vedno nepripravljani na pomembne čase, katerim gremo nasproti. Občinska in pokrajinska uprava životarita v neodločenosti in je verjetno prav v tem obotavljanju demokratskih odborov razlog, da je desnica našla vrzel in se skozi prirnila na površje. Toda ne za dolgo. Proti toku zgodovine ni lahko plavati.

Kaj pa Slovenci? Smo zares bili žrtvovani sporazumu, kakor bi nam radi dokazali ljudje, ki so nam bili do včeraj nasprotniki, danes pa se hlinijo, da nas ščitijo? Sile, ki danes nasprotujejo osimskemu sporazumu in bi se pri tem rade okoristile celo z našimi problemi, so

natančno tiste sile, ki so vsa ta leta nasprotovale naši enakopravnosti. Od njihovega poraza lahko Slovenci samo zaslužimo.

Od boljšega vzdušja, od prijateljskega sodelovanja med sosedama lahko Slovenci pridobimo mnogokaj, kajti res je pač to, da smo bili vedno prve žrtve zaostrovanj, sporov in špekulacij. Dane so nam možnosti, da se v tokove sodelovanja vključimo v ugodnejših pogojih, da naši mladini zajamčimo trdnije perspektive na svojih tleh, da ovrednotimo svoje podjetniške sile in sposobnost naših kadrov, da skratka učvrstimo materialno osnovo našega obstoja. To bomo lahko storili čim trdnije, čim enakopravnejši bomo.

Osimski sporazum ni "čudežni lek" naših ran in tegob, je pa obveza, dolg demokratičnih sil. Kakor pri gospodarskih pobudah tako tudi za našo globalno zaščito, ki jo sporazumi priznavajo notranji zakonodaji, smo edino jamstvo — mi sami. Slovenci in demokratični Tržačani, vse napredne sile, z vso svojo težo v osrednjih in deželnih zakonodajnih organih. Od našega boja, od naše enotnosti in trdnosti, obenem pa od pripravljivosti in odprtosti bo v veliki meri odvisno, kako bomo Slovenci živeli v Italiji v prihodnjih desetletjih. Zato smo za takojšnjo ratifikacijo osimskega sporazuma, brez odlašanj in slepomišenj, da se odstrani težka mora, ki leži nad našim mestom. Ostali bodo resni in važni problemi, ki jih bo treba rešiti. Toda to spada že v okvir splošnih naporov naprednih in demokratičnih sil za izhod iz krize, za oblikovanje novih gospodarskih in družbenih ravnotežij.

Včlanjevanje v KPI

(Nadaljevanje s 1. strani)

Vse to letos pride do še večjega izraza, ker v začetku prihodnjega leta — vsled spremembe partijskega statuta — bomo imeli prve deželne kongrese in, v zvezi s tem, tudi kongres naše federacije. Kar pa zadeva politično dejavnost, je jasno, da je politični trenutek v vslednem obsegu izredno težaven in poln nevarnosti. Pri nas pa se moramo še posebej ukvarjati z negativnimi posledicami, ki jih povzročajo odpor določenih političnih in ekonomskih krogov do osimskega sporazuma in instrumentalno agitiranje za prosto potrošniško cono. Prepričani, da te trditve izhajajo iz realnega stanja, bomo zelo skrbno pazili, da letošnja akcija za včlanjevanje ne bi potekala na birokratski način, torej leno, brez navdušenja in brez učinka.

Zelo nevarna je namreč miselnost, ki se je ponekod vkoreninila, da je včlanjevanje naloga le organizacijskih tajnikov. Za to nalogo res odgovarja organizacija, ampak njen pomen je tako izrazito politični, da to delo jasno pripada celumu sekijskemu odboru, še več, vsem članom

sekcije. Organizacijo torej ne predstavlja samo en tovariš, ali pa skupina tovarišev, temveč je to izrazito politični moment celega partijskega delovanja. Organizacijsko delovanje pomeni usposabljanje partije, da bo kos vsem svojim

Za partijo so se povečali finančni izdatki. Tega ni nihče oporekal na partijskem aktivu o finančnih in organizacijskih nalogah, ki stojijo pred našo federacijo. Tako smo sprejeli, da povprečje partijske članarine znaša v Trstu 8000 lir. Tovariši sprejemajo brez težav to obveznost, če so jim jasne vse večje odgovornosti ki se postavljajo pred našo partijo. Tako tudi akcija včlanjevanja poteka tem hitreje, če znamo razlagati, da je v tem izredno delikatnem političnem trenutku potrebno, da partija reši takoj problem včlanjevanja starih članov, da se bo lažje posvetila pridobivanju mladih, novih moči. V tej politični situaciji, ko je mnogo obotavljanja med političnimi silami glede rešitve iz ekonomske krize in tudi mnogo dezorientiranosti v srednjih plasteh družbe — v tem smislu je agitacija za prosto potrošniško cono zgleden primer — potrebujemo bolj močno, bolj zavedno, bolj aktivno partijo.

Se tega zavedamo vsi? Da, ampak marsikdaj to pozabljamo pri praktičnem izvajanju partijskih nalog. Dokaz je, da so sekcije začele akcijo včlanjevanja z zamudo in da slednja poteka počasneje kot lani. Res je, da delujemo v težjih političnih okoliščinah, ampak zato moramo tudi napeti več sil da bomo težave premagali. Samo tako bomo uspešno dosegli in presegle število 1500 članov, ki je letošnji cilj za slovenske sekcije iz okolice ter izboljšali razmerje članilovilci, ki je še premalo. Na ta način si bomo tudi zagotovili najboljše pogoje za pristop mladih in partijsko organizacijo, za kar do danes ne moremo biti zadovoljni, predvsem če ga primerjamo s širokim odobravanjem, ki ga je deležna naša partija pri mladih ljudeh, še posebej med Slovenci. To je obenem predpogoj, da bomo učvrstili in prenovili tista sekijska vodstva, ki so jih razredčili čas ali razne odgovornosti na drugih področjih družbenega delovanja. Zato je zabeležiti z zadovoljstvom hvalevredne rezultate zgošnje in openske sekcije, ki sta že dosegli stoodstotno obnavljanje izkznic. Podčrtati pa je treba delo nabrežinske sekcije, ki je vpisala 18. novih članov, medtem, ko je včlanjevanje še v teku.

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor **ALBIN ŠKERK**
Odgovorni urednik
ANTON MIRKO KAPELJ
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 764-872, 744-047
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24-36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 3.000 lir
Tisk: Tipo/offset Riva
Trst, Ulica Torrebianca, 12